

Nr 522.

Av herr **Weijne**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 216, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 216 med begäran om anslag till bekämpande av arbetslösheten beräknas ett belopp av 1 1/2 miljoner kronor för fortsatt kursverksamhet bland arbetslös ungdom. Föredragande departementschefen anser, att nämnda kursverksamhet, som »är ett värdefullt medel till motverkande av de vådor, arbetslösheten medför för de unga», bör i största möjliga omfattning utvidgas.

Säkerligen är man numera allmänt av den uppfattningen, att effektiva åtgärder mot ungdomsarbetslösheten måste vidtagas. På fängelser och uppfostringsanstalter kan man vittna om att just arbetslösheten ofta för de unga ut i brott och olyckor. Sålunda säger chefen för fängelset å Långholmen i ett uttalande i pressen, att ungdomsbrottsligheten är stadd i starkt stigande. Många ropa med anledning härav på strängare uppfostran, anför direktören vidare. Själv tror han knappast att det onda därmed är avhjälpt. Först måste man avskaffa arbetslösheten, som enligt hans uppfattning är upphov till en stor del av ungdomskriminaliteten.

Men detta är blott en sida av saken. All den ungdom, som tiger och misströstar men förlorar kraften att uträtta något under sin nödtvungna sysslolöshet, hör man mindre av. Det kräves dock kraftåtgärder, om icke den nu uppväxande ungdomen skall mista åtskilligt av sin livsduglighet.

Ingen har någon patentmedicin att komma med till bot mot ungdomsarbetslöshetens onda. Socialministern har fått mottaga många förslag till åtgärder, men han anser en fortsatt utredning vara nödvändig. Härför kunna också starka skäl anföras.

Vid den utredning, som sålunda av allt att döma kommer till stånd, skulle man önska, att även frågan om *den ordinarie skolorganisationens möjligheter att minska ungdomsarbetslösheten* toges upp till allvarligt övervägande. Det ligger nämligen nära till hands att tänka sig, att när samhället icke kan bereda arbete åt alla, man ger de gamla understöd att leva på och låter de unga få en något grundligare skolutbildning än under vanliga förhållanden. Härigenom skulle den arbetsföra åldern så att säga beskäras i båda ändarna, vilket måste anses vara rimligare, än att de mest arbetsdugliga gå utan sysselsättning.

Den sparsamhet, som särskilt i år med nödvändighet har måst prägla förslaget till statsbudget, har även hårt gått fram över anslagen för folkbildning och folkundervisning. Men då riksdagen i *annan ordning* anslår medel för undervisning i avsikt att därmed bekämpa arbetslösheten, kan det icke vara orimligt, att man undersöker, huruvida inte en del av dessa

medel kunde med större fördel användas i den vanliga skolorganisationen för vinnande av samma syfte. Både arbetslöshetskommissionen och ungdomsarbetslöshetssakkunniga ha givit uttryck åt denna eller liknande uppfattningar.

Närmast till hands ligger en förlängning av den obligatoriska skolplikten. En dylik åtgärd för hela landet torde dock för närvarande icke vara genomförbar av skäl, som här ej närmare skola beröras. Däremot är det ur alla synpunkter olämpligt, när man i industrisambhällen och städer med utpräglad ungdomsarbetslöshet släpper ut ungdomen redan i trettonårsåldern till den hårda konkurrensen om arbetstillfällena. I dessa fall skulle en förlängning av skoltiden med åtminstone ett år minska trycket på arbetsmarknaden samt ur sociala och bildningssynpunkter vara synnerligen befogad.

Anmärkas kan visserligen, att ett skoldistrikt redan nu har möjlighet att införa en obligatorisk sjunde klass, och att man på många håll använt sig av denna rätt. Men härför kräves bland annat, att man har lokalfrågan ordnad på längre sikt. Vad man nu skulle önska är en möjlighet till provisoriska åtgärder, varvid man med strängare utnyttjande av befintliga lokaler icke behövde belasta kommunens ekonomi med några väsentliga utgifter för att hålla barnen längre i folkskolan, och där man ej heller behövde binda sig för framtiden. Starka skäl kunna anföras för att arbetslöshetsmedel borde komma till användning för vinnande av detta syfte. Man kunde tänka sig anslag ur medlen för arbetslöshetens bekämpande till bidrag till lärarelöner etc. vid dylik skolavdelning, varigenom statsbidrag i annan ordning icke skulle behöva utgå. Frågan synes vara värd att tagas under närmare omprövning.

Vid en dylik omprövning bör även tagas under övervägande, huruvida och under vilka former arbetslöshetsmedel skola kunna komma till användning vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning såsom bidrag till lärarelöner samt stipendier åt arbetslösa elever. Säkerligen skulle så använda medel bli till ännu större nytta än vid provisoriska kurser för arbetslösa. Dessutom vinner man den fördelen, att man icke behöver upprätta någon ny organisation.

Folkhögskolorna spela redan nu en viktig roll vid arbetslöshetens bekämpande. Vid de nyligen avslutade vinterkurserna beräknar man, att omkring 1,500 arbetslösa unga män deltagit i undervisningen. Det är vidare känt, att praktiskt taget samtliga folkhögskolor varit fullbelagda och fått avvisa åtskilliga inträdessökande, bland annat arbetslösa ungdom. Här skulle medel för arbetslöshetens bekämpande komma till god användning. Man kan antingen tänka sig upprättandet av provisoriska folkhögskolor eller också, där så låter sig göra, extra avdelningar vid redan existerande läroanstalter. Visserligen kommer en dylik väg för arbetslöshetens bekämpande sannolikt att ställa sig något dyrbarare än den hittills bedrivna kursverksamheten. Men häremot böra vägas de stora fördelar för de ar-

betslösa, som vinnas genom en vinters internatundervisning. En dylik undervisning blir av helt annat värde än provisoriska kurser. I varje fall torde böra närmare undersökas, vilka kostnader det skulle betinga, att låta medel ur arbetslöshetsanslaget användas på angivet sätt.

I avvaktan på resultatet av en eventuell utredning i här ovan nämnt syfte synes det vara önskvärt, att riksdagen redan för nästkommande budgetår ger Kungl. Maj:t rätt att ur anslaget för arbetslöshetens bekämpande lämna bidrag till provisorisk undervisning vid folkhögskolor, kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt folkskolas sjunde klass enligt de grunder, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig värdsamt föreslå,

dels att riksdagen ville i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 216 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam utredning och eventuellt förslag till 1934 års riksdag, huruvida och på vilka villkor såsom ett led i strävandena att begränsa ungdomsarbetslösheten bidrag ur för arbetslöshetens bekämpande anvisat anslag må kunna utgå till provisorisk utvidgning av den ordinarie skolorganisationen i enlighet med vad här ovan angivits;

dels att riksdagen ville medgiva, att dylikt bidrag må kunna av Kungl. Maj:t beviljas under budgetåret 1933/1934 enligt de grunder, Kungl. Maj:t för nämnda tid kan finna gott föreskriva.

Stockholm den 25 april 1933.

Josef Weijne.

